

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تفکر و سواد رسانه‌ای

نظری - فنی و حرفه‌ای - کاردانش

راهنمای معلم

کلیه رشته‌ها

دوره دوم متوسطه

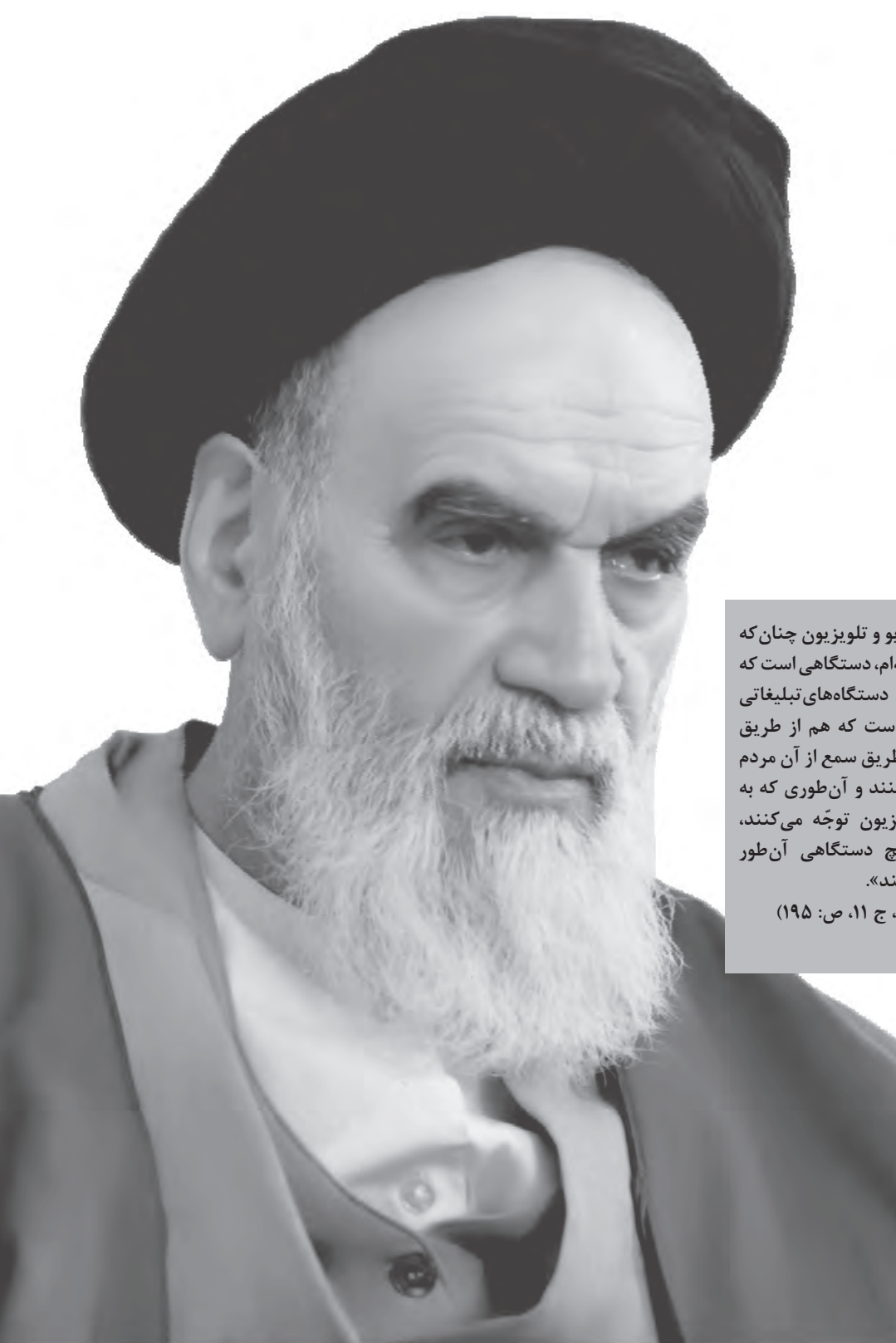
وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

- نام کتاب: راهنمای معلم تفکر و سواد رسانه‌ای - دوره دوم متوسطه - ۱۱۰۳۵۱
- پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
- مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
- شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: میترا دانشور، سیدبشیرحسینی، علیرضا مؤذن، مریم سلیمی، حسین حق‌پناه، سیدمهدی امیر واقفی، احمد غلامحسینی، لیلا وصالی، بهاره نصیری و سیدغلامرضا فلسفی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
- مدیریت آماده‌سازی هنری: میترا دانشور، احمد غلامحسینی، مریم سلیمی، لیلا وصالی و سیدغلامرضا فلسفی (اعضای گروه تألیف) - سیداکبر میرجعفری (ویراستار)
- شناسه افزوده آماده‌سازی: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
- نشانی سازمان: لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - خدیجه محمدی (صفحه‌آرا) - علی نجمی، سیف‌الله بیگ‌محمددلیوند، سپیده ملک‌ایزدی، زهرا ایمانی‌نصر، زهرا اخلاقی و راحله زادفتح‌الله (امور آماده‌سازی)
- نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وبگاه: www.chap.sch.ir و www.irtextbook.ir
- ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
- چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
- سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۳۹۶

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۹۷۷-۵

ISBN: 978-964-05-2977-5

«دستگاه رادیو و تلویزیون چنان که
من کراراً گفته‌ام، دستگاهی است که
حساس‌ترین دستگاه‌های تبلیغاتی
هر کشوری است که هم از طریق
بصر و هم از طریق سمع از آن مردم
استفاده می‌کنند و آن‌طوری که به
رادیو و تلویزیون توجه می‌کنند،
مردم به هیچ دستگاهی آن‌طور
توجه نمی‌کنند.»

(صحیفهٔ امام، ج ۱۱، ص: ۱۹۵)

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست

بخش اول: تبیین جهت‌گیری‌ها و رویکردهای کلان برنامه درسی .....

- الف: تبیین ضرورت و منطق برنامه درسی و تفکر و سواد رسانه‌ای ۲
- سواد رسانه‌ای از چه زمانی اهمیت پیدا کرد؟ ۳
- رویکرد برنامه درسی تفکر و سواد رسانه‌ای ۷
- چگونگی انتخاب و سازماندهی محتوا ۱۰
- ۱- انتخاب مسئله محور محتوا ۱۰
- ۲- سازماندهی مسئله محور محتوا ۱۱
- ب) شایستگی‌ها (اهداف و پیامدها) و سطوح دستیابی به سواد رسانه‌ای در پایه ۱۲
- ج) تبیین ایده‌های کلیدی، مفاهیم و مهارت‌های اساسی ۱۳
- مفاهیم اساسی ۱۴
- مهارت‌های اساسی ۱۴
- تقسیم‌بندی واحدهای یادگیری کتاب ۱۵
- اجزای بسته آموزشی مرتبط با کتاب درسی ۱۸
- د) انتظارات عملکردی از دانش‌آموزان در سنجش سطح شایستگی‌ها ۱۸
- شیوه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی درس تفکر و سواد رسانه‌ای ۱۹
- نمونه ابزارهای ارزشیابی ۲۲
- تعاریف واژه‌های بخش اول ۳۰

بخش دوم: طراحی واحدهای یادگیری (فصل‌ها و درس‌های کتاب) .....

- فصل اول: ما و رسانه‌ها** ۳۴
- بخش آغازین واحد یادگیری ۱ (فصل اول) ۳۵
- بخش میانی واحد یادگیری ۳۶
- درس ۱: مسابقه رسانه‌ها با زمان ۳۶
- درس ۲: پیام همبرگری ۴۲
- درس ۳: پنج‌گانه سواد رسانه‌ای (۱) ۴۸
- بخش سنجش واحد یادگیری ۵۴
- فصل ۲: فنون خلق پیام رسانه‌ای** ۵۶
- بخش آغازین واحد یادگیری ۲ (فصل دوم) ۵۷
- بخش میانی واحد یادگیری ۲ (فصل دوم) ۵۸
- درس ۴: تصاویر بی طرف نیستند! ۵۸
- درس ۵: از بازنمایی تا کلیشه ۶۴
- درس ۶: فنون اقتناع ۱ ..... ۶۸
- درس ۷: ما هم می‌توانیم! ۷۷
- درس ۸: فنون اقتناع ۲ (درس اختیاری) ۸۴
- بخش سنجش واحد یادگیری ۹۲

۹۳	فصل سوم: نادیده‌های رسانه‌ها
۹۴	بخش آغازین واحد یادگیری ۳ (فصل سوم)
۹۵	بخش میانی واحد یادگیری ۳
۹۵	درس ۹: مهندسان پیام
۱۰۰	درس ۱۰: بازیگردانان بزرگ
۱۱۱	درس ۱۱: دروازه‌بانی خبر
۱۲۴	بخش سنجش واحد یادگیری
۱۲۵	فصل چهارم: مخاطب‌شناسی
۱۲۶	بخش آغازین واحد یادگیری ۴ (فصل چهارم)
۱۲۷	بخش میانی واحد یادگیری ۴ (فصل چهارم)
۱۲۷	درس ۱۲: مخاطب خاص!
۱۳۲	درس ۱۳: مخاطب فعال یا منفعل!
۱۴۱	درس ۱۴: مخاطب بی‌مخاطب!
۱۴۸	بخش سنجش واحد یادگیری
۱۴۹	فصل پنجم: رسانه و سبک زندگی
۱۵۰	بخش آغازین واحد یادگیری ۵ (فصل پنجم)
۱۵۱	بخش میانی واحد یادگیری ۵
۱۵۱	درس ۱۵: هر چیز که در جستن آنی، آنی
۱۵۸	درس ۱۶: کلیشه بدن
۱۶۸	درس ۱۷: بازی زندگی است (اختیاری)
۱۷۲	درس ۱۸: زندگی دوم
۱۸۱	درس ۱۹: پنج‌گانه سواد رسانه‌ای (۲)
۱۸۶	بخش سنجش واحد یادگیری
۱۸۷	فصل ششم: رژیم مصرف رسانه‌ای
۱۸۸	بخش آغازین واحد یادگیری ۶ (فصل ششم)
۱۸۹	بخش میانی واحد یادگیری ۶
۱۸۹	درس ۲۰: مراقب اضافه بار باشیید
۱۹۵	درس ۲۱: من از رسانه‌ها، هوشمندانه استفاده می‌کنم!
۱۹۸	درس ۲۲: اخلاق رسانه‌ای
۲۰۳	منابع
۲۰۶	کتاب‌های مناسب برای مطالعه
۲۰۷	پیوست‌ها
۲۰۷	فضیلت‌های فکری فرد متفکر

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ
(۱۷) الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ وَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمْ
أُولُوا الْأَلْبَابِ (۱۸)

(سوره زمر، آیات ۱۷ و ۱۸)

اما کسانی که از پرستش بت‌ها و دیگر معبودهای طغیانگر دوری گزیده‌اند و به سوی خدا بازگشته‌اند آنان را مژده باد! پس بشارت‌ده به بندگان من، آنان که برای دستیابی به حقیقت، به سخن گوش می‌سپارند و بهترین آن را پیروی می‌کنند. اینان‌اند که خدا آنان را راه نموده است و اینان‌اند خردمندان.

